

USTAWA O USŁUGACH PŁATNICZYCH

Komentarz

redakcja naukowa Anna Zalcewicz

Anna Zalcewicz, Barbara Bajor

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Wolters Kluwer

USTAWA O USŁUGACH PŁATNICZYCH

Komentarz

redakcja naukowa Anna Zalcewicz
Anna Zalcewicz, Barbara Bajor

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 15 marca 2016 r.

Recenzent

Dr hab. Magdalena Fedorowicz, profesor UAM

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne

Ewa Adamska

Łamanie

Violet Design

Poszczególne części komentarza opracowały:

Barbara Bajor – dział I, art. 1, art. 2 (pkt: 1b, 2, 4, 5, 10, 15a, 15aa, 15ab, 16a, 18, 19a, 19aa, 19ab, 19b, 20, 21a, 22, 23, 25, 26, 27, 27a, 27b, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35a, 35c, 36, 37), art. 3, art. 5–13, art. 14a, art. 14b, art. 14c, art. 14d; dział II; dział III; dział IIIa; dział VIIa, art. 132c, art. 132d, art. 132e, art. 132f, art. 132i, art. 132l, art. 132s, art. 132t, art. 132u, art. 132w, art. 132zd, art. 132ze, art. 132zf, art. 132zg, art. 132zh, art. 132zi, art. 132zj, art. 132zk; dział IX, rozdział 1; dział XI, art. 169, art. 179a

Anna Zalcewicz – dział I, wstęp, art. 2 (zakres regulacji i pkt: 1, 1a, 2a, 3, 6, 7, 8, 9, 9a, 10a, 11, 12, 13, 14, 15, 15b, 16, 17, 19, 21, 24, 31a, 32, 35, 35b), art. 4, art. 14, art. 15; dział IV; dział V; dział VI; dział VII; dział VIIa, wstęp, art. 132a, art. 132b, art. 132g, art. 132h, art. 132j, art. 132k, art. 132m, art. 132n, art. 132o, art. 132p, art. 132q, art. 132r, art. 132v, art. 132x, art. 132y, art. 132z, art. 132za, art. 132zb, art. 132zc; dział VIII; dział IX, wstęp do działu i do rozdziału 2; rozdział 2; dział XI, art. 179, art. 180, art. 181

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN 978-83-8092-255-6

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Słowo wstępne	15
Teoretycznoprawne wprowadzenie w problematykę rynku usług płatniczych – kilka uwag tytułem wstępu	19
Ustawa o usługach płatniczych	29
Dział I	
Przepisy ogólne	31
Dział II	
Obowiązki informacyjne w zakresie świadczenia usług płatniczych	139
Rozdział 1. Przepisy ogólne	141
Rozdział 2. Pojedyncze transakcje płatnicze	150
Rozdział 3. Umowa ramowa o usługę płatniczą	156
Dział III	
Prawa i obowiązki w zakresie dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich	175
Rozdział 1. Przepisy ogólne	177
Rozdział 2. Autoryzacja transakcji płatniczych	193
Rozdział 3. Zlecenia płatnicze i kwoty transakcji płatniczych	216
Rozdział 4. Czas wykonania transakcji płatniczej i data waluty	224

Rozdział 5. Karty płatnicze	233
Rozdział 6. Prawa i obowiązki akceptanta i agenta rozliczeniowego	236
Dział IIIa	
Wydawanie i wykup pieniądza elektronicznego	243
Dział IV	
Krajowe instytucje płatnicze	255
Rozdział 1. Podejmowanie i prowadzenie działalności przez krajowe instytucje płatnicze	256
Rozdział 2. Fundusze własne i gospodarka finansowa krajowych instytucji płatniczych	313
Rozdział 3. Sprawozdawczość krajowych instytucji płatniczych	333
Rozdział 4. Korzystanie przez krajową instytucję płatniczą z usług agentów oraz powierzanie wykonywania niektórych czynności operacyjnych innym podmiotom	341
Dział V	
Podejmowanie i prowadzenie przez instytucje płatnicze działalności na terytorium państwa goszczącego	359
Dział VI	
Nadzór nad krajowymi instytucjami płatniczymi oraz oddziałami unijnych instytucji płatniczych	377
Dział VII	
Biura usług płatniczych i kasy oszczędnościowo-kredytowe	447
Dział VIIa	
Instytucje pieniądza elektronicznego i oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego	491
Dział VIII	
Rejestr dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego	571

Dział IX	
Odpowiedzialność cywilna i karna	591
Rozdział 1. Odpowiedzialność za wykonanie transakcji płatniczych	592
Rozdział 2. Przepisy karne	604
Dział X	
Zmiany w przepisach obowiązujących	617
Dział XI	
Przepisy przejściowe i końcowe	643
Bibliografia	657
Wykaz aktów prawnych	671
Wykaz orzecznictwa	679
Inne akty, dokumenty i materiały	681
Wykaz stron internetowych	685

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa

- dyrektywa 2005/60/WE – dyrektywa 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz. Urz. UE L 309 z 25.11.2005, s. 15–32 z późn. zm.) – **AMLD 3** – uchylona ze skutkiem od dnia 26 czerwca 2017 r. przez dyrektywę 2015/849
- dyrektywa 2006/48/WE – dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (wersja preredagowana) (Dz. Urz. UE L 177 z 30.6.2006, s. 1–200) – **BCD** – uchylona przez dyrektywę 2013/36/UE
- dyrektywa 2007/64/WE – dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz. Urz. UE L 319 z 5.12.2007, s. 1–36) – **PSD** – uchylona ze skutkiem od dnia 13 stycznia 2018 r. przez dyrektywę 2015/2366
- dyrektywa 2009/110/WE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez

- instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniająca dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylająca dyrektywę 2000/46/WE (Dz. Urz. UE L 267 z 10.10.2009, s. 7–17 z późn. zm.) – **EMD 2**
- dyrektywa 2015/849 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz. Urz. UE L 141 z 05.06.2015, s. 73) – **AML D 4**
- dyrektywa 2015/2366 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz. Urz. UE L 337 z 23.12.2015, s. 35) – **PSD 2**
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)

-
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- o.p. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.)
- p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
- pr. dew. – ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 826 z późn. zm.)
- pr. spółdz. – ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 21)
- pr. upadł. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 924/2009 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 924/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 2560/2001 (Dz. Urz. UE L 266 z 09.10.2009, s. 11–18 z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 260/2012 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (Dz. Urz. UE L 94 z 30.03.2012, s. 22–37 z późn. zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47–200)
- u.d.u.r. – ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. poz. 1844)
- u.f.p. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.)
-

- u.n.r.f. – ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 174 z późn. zm.)
- u.o.r.s.p. – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 246 z późn. zm.)
- u.p.e.a. – ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 z późn. zm.)
- u.p.n.p.r. – ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 3)
- u.p.p.p. – ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 299)
- u.r. – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.)
- u.s.d.g. – ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
- u.s.k.o.k. – ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1450 z późn. zm.)
- u.s.u.s. – ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.)
- u.u.p. – ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 873 z późn. zm.)
- u.z.n.k. – ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
- ustawa o BFG – ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1866 z późn. zm.)

2. Organy orzekające

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

3. Oznaczenia wydawnictw legislacyjnych

Dz. U.	– Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz. UE	– Dziennik Urzędowy UE
Dz. Urz. WE	– Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
OJ	– Official Journal

4. Czasopisma/periodyki prawnicze i oficjalne wydawnictwa z orzecnictwem

Biuletyn SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	– Kwartalnik Prawa Publicznego
M. Pr. Bank.	– Monitor Prawa Bankowego
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Seria A
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
PiP	– Państwo i Prawo
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PS	– Przegląd Sądowy

RP	– Radca Prawny
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SP	– Studia Prawnicze

5. Inne skróty

BUP	– biuro usług płatniczych
BFG	– Bankowy Fundusz Gwarancyjny
CBOSA	– Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych (orzeczenia.nsa.gov.pl)
CEIDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
EBC	– Europejski Bank Centralny
EFTA	– Europejskie Porozumienie o Wolnym Handlu (<i>Euro- pean Free Trade Association</i>)
EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
ESBC	– Europejski System Banków Centralnych
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości (obecnie: Try- bunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej)
EUNB	– Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
KE	– Komisja Europejska
KNB	– Komisja Nadzoru Bankowego
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
KSKOK	– Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredy- towa
LIBOR	– stopa procentowa kredytów udzielanych na rynku międzynarodowym w Londynie (<i>London Interbank Offered Rate</i>)
MF	– Minister Finansów
NBP	– Narodowy Bank Polski
SKOK	– spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
UKNF	– Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

SŁOWO WSTĘPNE

Obserwowane od dłuższego już czasu szerokie zainteresowanie prawodawcy unijnego właściwym uregulowaniem kwestii prawidłowego funkcjonowania rynku usług płatniczych przejawia się znaczącą aktywnością w sferze działań legislacyjnych podejmowanych w celu spójnego unormowania zasad świadczenia usług płatniczych w sposób sprzyjający rozwojowi rynku wewnętrznego, ochronie usługobiorców, niedyskryminacji w zakresie dostępu do rachunku płatniczego. Zmierzając do jego realizacji, od kilku lat podejmuje się wielokierunkowe działania, dążąc – przez usunięcie barier w postaci zarówno istniejącej fragmentaryzacji krajowych ram prawnych, jak i rozbieżności obowiązujących rozwiązań – do m.in. wprowadzenia minimalnego, jednolitego we wszystkich państwach UE poziomu bezpieczeństwa świadczenia tych usług, dotykając zagadnień związanych z zapewnieniem nie tylko konsumentom, ale także pozostałym klientom instytucji świadczących usługi płatnicze, właściwego poziomu ochrony przez wprowadzanie ogólnounijnych standardów w sferze prawa publicznego i prywatnego. W tym kontekście trzeba rozpatrywać przyjęcie ustawy o usługach płatniczych obowiązującej w Polsce od dnia 24 października 2011 r. Jej uchwalenie, a następnie dokonane nowelizacje, wprowadzone z opóźnieniem, pozwoliły jednak wdrożyć do polskiego porządku prawnego przepisy unijne, zwłaszcza postanowienia dyrektyw 2007/64/WE oraz 2009/110/WE. Aktualnie ustawa ta stanowi zasadniczy polski akt normujący zasady świadczenia usług płatniczych oraz wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego.

Na obecną treść ustawy wpłynęły kolejne zmiany i uzupełnienia dokonywane kilkukrotnie przez prawodawcę. Były one wymuszane nie tylko

potrzebą transponowania przepisów unijnych, ale także koniecznością wprowadzania przepisów wspierających rozwój obrotu bezgotówkowego w Polsce, w tym sieci akceptacji kart płatniczych. Warto bowiem pamiętać, że rynek usług płatniczych jest rynkiem znaczącym i o intensywnej dynamice rozwoju. Pokazują to dane publikowane przez Narodowy Bank Polski. Wystarczy przywołać tu choćby fakt, że w ciągu ostatniego roku nastąpił 31% wzrost liczby transakcji kartami płatniczymi. Z danych przekazanych NBP przez agentów rozliczeniowych wynika zaś, że w II kwartale 2015 r. zarejestrowano 602,9 mln transakcji bezgotówkowych. Należyte uregulowanie kwestii świadczenia usług na rynku płatniczym jest zaś jednym z kluczowych czynników wpływających na stagnację bądź rozwój tego rynku.

W niniejszym autorskim komentarzu zostały omówione i objaśnione w sposób możliwie wyczerpujący przepisy ustawy o usługach płatniczych z uwzględnieniem odesłań do innych aktów prawnych, jak prawo bankowe czy ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, których przepisy prawodawca niejednokrotnie nakazuje stosować odpowiednio. W pewnym stopniu porządkuje on również dotychczasowy, choć stosunkowo niewielki jeszcze dorobek doktryny prawa, przedstawiając różnorodne poglądy wyrażane przez przedstawicieli nauki, a także prezentuje wypowiedzi judykatury, co – mamy nadzieję – będzie sprzyjać dyskusji nad właściwym unormowaniem całości zagadnień związanych ze świadczeniem usług płatniczych oraz stanowić punkt odniesienia w nieuchronnie zbliżających się pracach ustawodawczych nad ustawą o usługach płatniczych. Obecnie bowiem zakończony został trwający od dnia 24 lipca 2013 r. proces przyjęcia pakietu legislacyjnego na szczeblu UE, którego procedowanie rozpoczęło złożenie projektu nowej dyrektywy o usługach płatniczych, tj. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającej dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylającej dyrektywę 2007/64/WE (zwanej dyrektywą PSD 2), oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych kartą (zwanego też rozporządzeniem MIFs

– Regulation on Multilateral Interchange Fees). Aktualnie, zgodnie z ustalonym w tym rozporządzeniu harmonogramem, do porządków prawnych wszystkich państw członkowskich UE i EOG wchodzi stopniowo przepisy tego rozporządzenia, w niedługim czasie do porządków krajowych zostaną też transponowane postanowienia dyrektywy 2015/2366. Wymuszać to będzie podjęcie prac nad modyfikacją dotychczas obowiązujących aktów prawnych w celu dostosowania prawa krajowego do tego stanowionego przez prawodawcę unijnego.

Opracowanie jest wspólnym dziełem Auterek przygotowywanym zgodnie z przyjętą koncepcją podziału komentowanej materii ustawowej. Za treść merytoryczną każdej z części odpowiada jej Autorka.

W komentarzu przyjęto stan prawny na dzień 15 marca 2016 r. uwzględniający ostatnią nowelizację ustawy o usługach płatniczych dokonaną ustawą z dnia 19 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1830).

Barbara Bajor
Anna Zalcewicz
Warszawa, dnia 15 marca 2016 r.

TEORETYCZNOPRAWNE WPROWADZENIE W PROBLEMATYKĘ RYNKU USŁUG PŁATNICZYCH – KILKA UWAG TYTUŁEM WSTĘPU

Rynek usług płatniczych jako synergiczny sektor rynku finansowego

Podjęcie tematu regulacji usług płatniczych, jak się wydaje, wymaga dokonania w pierwszej kolejności pewnych ustaleń teoretycznoprawnych, a jednocześnie zachęca do włączenia się w nurt dyskusji związanej z tymi zagadnieniami, prowokowanej coraz dalej idącą ingerencją prawodawcy na rynku usług płatniczych. Oddziaływanie legislatora na cały rynek finansowy i wkraczanie w dwie istotne swobody, a więc prowadzenia działalności gospodarczej, z jednej strony, oraz swobodę kontraktowania, z drugiej strony¹, jest bowiem współcześnie tak silną tendencją, że prowadzi do wykształcenia nowej formuły funkcjonowania tego rynku, a w perspektywie prawnej – nowej dziedziny, czy już może nawet gałęzi prawa, jak prawo rynku finansowego². Daje też asumpt do refleksji nad istotą rynku usług płatniczych,

---

¹ Dostrzegalne są na nim zjawiska publicyzacji prawa prywatnego – zob. szerzej A. Żurawik, *Problem publicyzacji prawa prywatnego w kontekście ustrojowym*, PiP 2010, z. 5, s. 32, czy innymi słowy „uzupełnienia konstrukcji prywatnoprawnych instrumentami publicznoprawnymi” – M. Safjan (w:) *System Prawa Prywatnego*, t. I, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2013, s. 47–49.

² Co nie jest może jeszcze kwestią całkowicie bezsporną, jednak wyodrębnienie się prawa rynku finansowego jest coraz powszechniej uznawane, a pogląd ten zyskuje coraz szerszą

rodzi pytania o istnienie jego autonomii w ramach rynku finansowego czy też ewentualny jej zakres, a także rolę i znaczenie tegoż rynku dla bezpieczeństwa i stabilności rynku finansowego jako całości. Analiza rozwiązań prawnych przyjętych w ustawie o usługach płatniczych musi być zatem dokonywana z uwzględnieniem tych kontekstów.

Stawiając sobie jako pytanie wyjściowe: czym jest rynek usług płatniczych, trzeba jednocześnie zmierzyć się z problemem jego usytuowania w ramach całego rynku finansowego i wyodrębnienia go jako względnie autonomicznej części, sektora czy segmentu tego rynku. Podejmując próbę zdefiniowania rynku usług płatniczych, trzeba zatem w pierwszej kolejności ustalić, czym jest rynek finansowy. Jest to staranie nieosamotnione, albowiem dyskurs nad zdefiniowaniem tego pojęcia nie jest ani nowy, ani ostatecznie zamknięty. Wkraczając więc na grunt polemiki doktryny, zaproponować można jej rozpoczęcie od zacytowania najtrafniejszego chyba spostrzeżenia, dokonanego przez Lesława Górala, że „istotę rynku finansowego jako elementarnej kategorii teoretycznej można uchwycić na trzech płaszczyznach – ekonomicznej, organizacyjnej i prawnej”³. Nie można bowiem zignorować wielopłaszczyznowości tego rynku, a tym samym odmiennego rozkładania akcentów przy określaniu jego zasadniczych cech w zależności od potrzeb danej dziedziny nauki, choć niewątpliwie są one wzajemnie komplementarne i ostatecznie razem dają pogląd na rynek finansowy jako całość.

Mając zatem na uwadze, że rynek finansowy jest miejscem obrotu przede wszystkim pieniądzem (choć w szerszej perspektywie wskazuje się na obrót pieniądzem i instrumentami finansowymi⁴) – inaczej mówiąc

---

akceptację doktryny, zob. najnowsze poglądy: E. Fojcik-Mastalska, *Prawo rynku finansowego w systemie prawa* (w:) *Prawo rynku finansowego. Doktryna, instytucje, praktyka*, red. A. Jurowska-Zeidler, M. Olszak, Warszawa 2016, s. 19–26; C. Kosikowski, *Nowe prawo rynku finansowego Unii Europejskiej* (w:) *Prawo rynku finansowego. Doktryna, instytucje, praktyka*, red. A. Jurowska-Zeidler, M. Olszak, Warszawa 2016, s. 27–38.

³ L. Góral, *Zintegrowany model publicznoprawnych instytucji ochrony rynku bankowego we Francji i w Polsce*, Warszawa 2011, s. 13.

⁴ Zob. m.in. P. Zapadka, *Aspekty prawne funkcjonowania rynku finansowego w Polsce*, *Bank i Kredyt* 2002, nr 1, s. 28; P. Zawadzka, *Pojęcie i zakres prawa rynku finansowego* (w:) *Prawo finansowe*, red. R. Mastalski, E. Fojcik-Mastalska, Warszawa 2011, s. 476.

– obszarem „nieustającego przepływu strumieni wartości pieniężnych dokonywanych w jednej z trzech form pieniądza gotówkowego, bezgotówkowego czy też pieniądza elektronicznego”⁵, nie można mieć wątpliwości, że jednocześnie dochodzi na nim nie tylko do działań o charakterze ekonomicznym za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji rynku finansowego, ale także dokonywania czynności prawnych⁶. Sprawia to, że w aspekcie prawnym rynek finansowy postrzegany jest bardziej z perspektywy usług finansowych (ujęcie przedmiotowe), organizacji oraz zadań publicznoprawnych instytucji jego ochrony, podmiotów na nim działających (ujęcie podmiotowe), jak i zasad jego działania⁷ oraz w tym kontekście jest analizowany. Trzeba również zauważyć, że z punktu widzenia funkcjonalnego możliwe jest wyodrębnienie na nim pewnych segmentów (sektorów). O ile bowiem w jednych częściach rynku bodźcem do podejmowania działań jest chęć zwiększenia wartości „środków finansowych”, o tyle na innych istotniejszy staje się na przykład transfer ryzyka między stronami (np. na rynku ubezpieczeń)⁸. Wpływa to na wykształcenie specyficznych usług finansowych odpowiadających potrzebom stron oraz warunkuje adekwatne do nich rozwiązania prawne, choć naturalnie swoista cecha rynku finansowego, jaką jest przenikanie się poszczególnych jego części, sprawia, że niejednokrotnie na styku tych nieco odmiennych oczekiwań pojawiają się nowe, je łączące, a w ślad za nimi kolejne rodzaje usług (jak np. bancassurance). Wyodrębnianie „rodzajów” rynku, jego „części”, „elementów” czy „segmentów” ma zatem w pewnym stopniu charakter umowny. Niemniej jest ono niejednokrotnie przydatne, a nawet konieczne, zarówno z regulacyjnego, jak i metodologicznego punktu widzenia. Poszukując różnych kryteriów takiego wewnętrznego podziału rynku finansowego, można wskazać na te oparte na przedmiocie obrotu, dlatego najczęściej w literaturze ekonomicznej dokonuje się wyróżnienia

---

⁵ P. Zapadka, *Unijny rynek finansowy – zagadnienia wstępne* (w:) *Konstytucja gospodarcza Unii Europejskiej*. Aksjologia, red. A. Nowak-Far, Warszawa 2010, s. 140.

⁶ P. Zapadka, *Aspekty...*, s. 28.

⁷ D. Cyman, *Pojęcie rynku finansowego* (w:) *Elektroniczne instrumenty płatnicze a bezpieczeństwo uczestników rynku finansowego*, Warszawa 2013, s. 105–106.

⁸ T. Nieborak, *Aspekty prawne funkcjonowania rynku finansowego Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 43. We wskazanej monografii przedstawiono też liczne definicje rynku finansowego formułowane przez przedstawicieli doktryny.

Anna Zalcewicz – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Politechniki Warszawskiej, kierownik Zakładu Prawa i Administracji na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej.

Barbara Bajor – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny w Zakładzie Prawa Prywatnego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, dziekan Wydziału Prawa oraz wykładowca w Katedrze Prawa Cywilnego Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Warszawie.

Książka w sposób kompleksowy ujmuje problematykę dotyczącą zasad świadczenia usług płatniczych zarówno na gruncie prawa prywatnego (np. umowa ramowa, reguły ochrony konsumentów), jak i publicznego (np. objęcie nadzorem instytucji płatniczych, biur usług płatniczych). Istotną wartością komentarza jest nie tylko interpretacja poszczególnych przepisów, analiza dorobku doktryny i orzecznictwa, lecz także uwzględnienie europejskiego kontekstu regulacji oraz wskazanie problemów, które mogą pojawić się w związku ze stosowaniem przepisów.

Publikacja jest skierowana do pracowników banków, krajowych instytucji płatniczych, biur usług płatniczych oraz przedsiębiorców zamierzających świadczyć usługi płatnicze. Zainteresuje również osoby korzystające z takich usług.

„Jednym z wielu walorów recenzowanej książki jest to, że rozważania w niej zawarte skłaniają do pogłębionej refleksji, pokazując wielowątkowość i wieloaspektowość poruszanej materii, co stanowi dobrą płaszczyznę do dalszych dyskusji i ocen, a w przyszłości w razie dalszych zmian legislacyjnych stanowić będzie ważną platformę odniesień normatywnych i porównań”.

Dr hab. Magdalena Fedorowicz, profesor UAM

9788380922556 W01P01

ISBN 978-83-8092-255-6

9 788380 922556

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL